



Verenigingsnieuws

Op vrijdag 25 maart a.s. vind onze Algemene Ledenvergadering/ Jaarvergadering plaats om 19:30 uur in ons verenigingslokaal Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals.

Alleen toegang voor leden.

Nummer 79

maart 2016

Bekiekt me siesj ens Vols... (Hoebeat Recker)

De vooruitziende blik van Hoebeat Recker in de vijftiger jaren van de vorige eeuw. De Tyrelsewei toen, de Tyrelsestraat in 2016, en het toenmalige VTV terrein.

*Bekiekt me siesj ens Vols,
me aan et sjtaune keunt.
Woa tswei joar tseruk noch
jaade woar,
doa noen veul huuzer sjteunt.*

*En wen die jaantse bouwerei
noch 20 joar heej lukt,
da is jee eentsiesj pearsje heej
dat noch en woanung zukt.*

*Die flats op en Tyrelse wei
wie dat nit alles jeet,
En jraas anlaach die is derbeej,
woa drop e sjildsje sjteet.*

*Veur luuj en hung is et verboa
tse loofe op dat jraas.
Doch weil unne hoonk nit lease
ken,
leuft te drop en helt et naas.*

*Zoejaar et lit en ooch der jaas,
dat haant ze noe verkoat.
Dat kroor noen enge neuje
baas,
der ouwe woar tse oad.*

*Vroort os enne vremde wat
vuur zeunt,
zaache vuur a dem,
wen ze et wasser noch verkoofe
deunt,
da zeunt vuur jaants plem
plem.*

*E voesbalstjadion is heej,
zoë hat nit maansje sjtad.
Wat nutst dat alles wen
doabeej
me nuus va sjpaeler hat.*

*Drum maat noen van dat
sjtadion,
enne jroese blommeppeerk.
En die sjpealer noa de
Einiesjkeit,
da zeunt die ooch wier sjterk.*

Dit gedicht van Hoebeat Recker is letterlijk overgenomen. De tekst is enigszins verbeterd door Arthur Cransveld maar er is niets aan veranderd.

Met dank aan Frans Bodelier van Heemkundekring de Auw Kapel Lemiers die dit gedicht beschikbaar stelde voor onze Nieuwsbrief.

In dit nummer:

Bekiekt me siesj ens Vols... (Hoebeat Recker)	1
In Memoriam Emile Leenders	1
Pasen en de "Öcher Poschwecksrevoluziuen"	2
975 jaar Vaals	3
975 jaar Vaals: Excursie op dinsdag 1 maart jl. naar Aken	3
975 jaar Vaals: Excursie op 20 april naar Maastricht	3
Verjaardagen (70+)	4
Activiteitenagenda	4



In Memoriam Emile Leenders

Op 18 februari 2016 overleed op 91 jarige leeftijd ons lid Emile Leenders.

Emile was sinds 2012 lid van onze vereniging. Wij wensen zijn familie veel sterkte toe bij de verwerking van dit grote verlies.

*Namens Bestuur en Leden
Monique Louvenberg-
Cransveld (secretaris)*

Pasen en de “Öcher Poschwecksrevoluziuen”



Pasen is het belangrijkste christelijke feest in het liturgische jaar. Christenen vieren dat Jezus is opgestaan uit de dood, op de derde dag na zijn kruisiging, op Goede Vrijdag. Terwijl Kerstmis steeds op dezelfde datum valt, is dit met Pasen niet het geval.

Pasen wordt ieder jaar op de eerste zondag na de eerste volle maan na het begin van de lente gevierd. Pasen valt derhalve tussen 22 maart en 25 april. Vanaf Witte Donderdag, na de kerkdienst, worden tot Pasen geen kerkklokken geluid. Vroeger geloofden de mensen, dat de klokken dan naar Rome vlogen om daar te biechten. Pasen is ook een feest van de lente, met vele niet-religieuze elementen. Zoals de paashaas, die bont geverfde of chocolade eieren voor de kinderen brengt en deze verstopt. De haas en de eieren kunnen gelden als symbolen voor vruchtbaarheid. Een paasgebruik is ook het ‘eiertietsje’ met hard gekookte eieren. Eerst de spitsen tegen elkaar, daarna de ronde kant. Tegenwoordig gebeurt dit in de familiekring. Maar vroeger gingen mensen met een superhard ei ook de straat op, om met anderen te ‘duelleren’. De verliezer raakte zijn ei kwijt aan de winnaar. Een ander gebruik in het oosten van Nederland zijn de paasvuren. Zo zijn er veel tradities met Pasen.

Over tradities gesproken. Volgens een heel oud gebruik waren de bakkers van de stad Aken verplicht om met Pasen gratis een ‘Poschweck’- (paas-brood) aan hun klanten te verstrekken. En dat deze ‘Öcher Poschweck’ een lekkernij was blijkt uit een gedichtje Hein Janssen.

*Poschweck, och du finge.
Van et fingste Meähl,
Botter än Rasinge”
Än van Eier jeäl!
Zocker net verjeiße,
Knöe pavaistendeck,
Och, me küüent sich eiße
Dued an sonne Weck!*

In de Franse Tijd, in het jaar 1796, wilden de bakkers het paasbrood echter niet meer gratis verstrekken. De ‘Maire’ van de stad Aken riep de bakkersmeesters tot de orde en het volk kreeg zijn ‘Poschweck’. In 1846 was het opnieuw raak. De bakkers weigerden om gratis paasbrood te geven. Er ontstond een volksopstand, de zogenaamde ‘Poschwecks-revoluziuen’. De Akense dialectdichter M. Schollen hierover:

*Knuddelebäcker, Poschweck!
Wenn du os jenge Poschweck
jeß,
Datts du dann ouch ding Kleie
freß!*

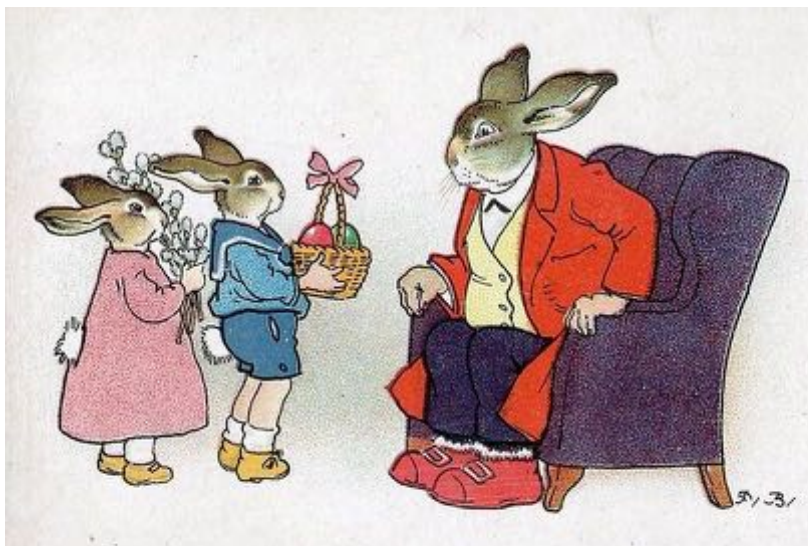
Er werd door de burgers een vereniging opgericht: ‘Verein zur Erhaltung von Poschwecken’. Deze nam de leiding in de strijd, maar werd met Pasen afgetroefd door een wilde groep jeugdigen, die de bakkerswinkels bestormden. De commandant van het

Akense garnizoen wilde in eerste instantie niet ingrijpen, omdat hij vond dat de burgers in hun gelijk stonden. Toen het echter te erg werd, veegden de militairen enkele straten schoon. De burgergarde en de politie maakten tenslotte een einde aan de herrie. De burgers kregen wel hun gelijk. Op Paasmaandag liet de stadsraad overal in de stad een verordening ophangen, die de bakkers dwong om de ‘Poschweck’ gratis te verstrekken. Zo werd het toch nog een vrolijke Pasen in Aken! Vanaf 1888 was het gratis verstrekken geen plicht meer, toch deed menige bakker dit nog. De Eerste Wereldoorlog maakte definitief een einde aan het gratis paasbrood. De ‘Poschweck’ is overigens nog steeds verkrijgbaar. Maar u moet er wel voor betalen.

Opmerkingen: 1e gedichtje: ‘Knöe pavaistendeck’ > brokken (suiker)dik als plaveisel;
2e gedichtje: ‘Kleie’ > zemelen.

Victor Voncken

**Vuur wunsje uusj allemoal
Freulieje Ostere
Heemkundekring Sankt
Tolbert Vols**



975 jaar Vaals

Lezing van Dipl.-Gymf. Thomas Richter met als thema: De staatkundige grens als confessionele grens. Een mislukt project van een geplande grensverschuiving tussen Vaals en de Rijksstad Aken op donderdag 25 februari jl.. Voor een tot de laatste plaats gevuld verenigingslokaal hield ons lid Thomas Richter de eerste lezing in het kader van "975 jaar Vaals". Voor de pauze ging hij in het eerste deel van de lezing in op de geografische

bijzonderheden van de grenzen tussen Vaals en de Rijksstad Aken in de 16e tot de 18e eeuw. Op een plezierige en duidelijke manier werden door hem de moeilijke staatkundige thema's onder de loep genomen. Aan de hand van kaarten werd de grenssituatie uit de tijd van de Landen van Overmaas verduidelijkt. Na de pauze ging de referent in op de bijzondere situatie die ontstaan was met betrekking tot de katholieke St. Pauluskerk in de

staatste conclave Vaals. De Magistraten van Aken hadden in 1663 het idee opgevat om de grens, gelegen aan de Akenerstraat, te verschuiven tot het middenschip van de St. Pauluskerk. Na een eindeloos aantal gesprekken tussen het Staatse bewind en de katholieke Rijksstad Aken werd het idee naar de prullenmand verbannen. Tot op heden is het grensverloop in de Akenerstraat ongewijzigd.

975 jaar Vaals: Excursie op dinsdag 1 maart jl. naar Aken

We bezochten de wisselentoonstelling "Mokka Türck & Marihuana" in het Centre Charlemagne en Grashaus. De wisselentoonstelling liet een duidelijk beeld zien van de smokkelpraktijken in de tijd na WOII. De uitleg van de ons begeleidende gids was duidelijk en werd met veel verstand van zaken voorgedragen. Uiteraard zijn de verhalen omtrent het smokkelen bekend, maar er waren toch voor iedereen wel enkele nieuwe aspecten. Ook leerden we waar het gezegde "da leck mich am moka" vandaan kwam. "Da weat rabatz jemaat" is ook in die tijd ontstaan. De Rabatzer, jongelui uit de grensstreek, verdienden met het smokkelen van koffie, sigaretten, etc. een leuke zakcent.

Het bezoek aan het Grashaus was een verrassing. Gebouwd omstreeks 1260, was het gebouw een zichtbaar teken van het zelfbewustzijn van de Akense burgerij, die sinds 1258 een eigen stadsraad hadden. Toen in de 14de eeuw het huidige stadhuis op de markt gebouwd werd, veranderde de bestemming van het gebouw in een rechtszaal met gevangenis. Het gevang diende voor het onderbrengen van ter dood veroordeelden. Het vonnis werd meestal op het binnenplein voltrokken. Tot 1806 bleef het Grashaus als gevangenis bestaan. In 1885 werden de ruïnes van het gebouw gerestaureerd en kreeg het gebouw de bestemming als Stadtarchiv. Het frontgedeelte

bleef in originele toestand bewaard. Een bijzonder gedeelte van het gebouw is de Oorkondezaal, waar de oorspronkelijke muurschilderingen op schitterende wijze zijn gerestaureerd. In deze ruimte staan nu nog de kostbare oorkonde vitrines opgesteld. Een prachtige ruimte. Reeds in de jaren rond 1920 was het Stadtarchiv overvol maar het duurde toch tot 2013 voor aan deze situatie een einde kwam en het Stadtarchiv ondergebracht werd in de voormalige naaldenfabriek aan de Reichsweg. Het Grashaus aan de Fischmarkt is nu het station "Europa" van de Route Charlemagne.

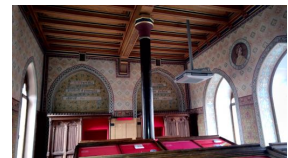


foto: intérieur Grashaus

Jan Francotte/Thomas Richter

975 jaar Vaals: Excursie op 20 april naar Maastricht

De tweede excursie in het kader van "975 jaar Vaals" gaat op woensdag 20 april a.s. naar Maastricht. Als eerste bezoeken wij het RHCL (Rijksarchief) waar de gids ons onder meer het oudste archiefstuk van heel Nederland laat zien. Na een pauze met koffie/thee en vlaai gaan we te voet naar de Sint-Servaasbasiliek. Hier krijgen we een rondleiding door de schatkamer waar ook stukken

afkomstig uit Vaals zijn opgeborgen. De excursie is helaas niet geschikt voor mindervaliden of mensen die slecht ter been zijn. Er zijn nog een aantal vrije plekken beschikbaar. Aanmelding tot 6 april bij het secretariaat. De aanmelding is tevens de verplichting tot betaling van de eigen bijdrage van 20 Euro per persoon. Gelieve geen geld over te

maken zonder aanmelding bij het secretariaat. In de prijs zijn de gemeenschappelijke busrit (9.00 bushalte Maastrichterlaan), twee rondleidingen en koffie/thee & vlaai inbegrepen. Voor verdere informatie zie ook het jubileumprogramma op onze website www.sankttolbert.nl.

Jan Francotte/Thomas Richter

Secretariaat:
Heuvel 4
6291 CS Vaals
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06
E-mail: sankttolbert@gmail.com

Bezoek onze
website
sankttolbert.nl

Wisselende uitstalling in de vitrinekast:

Onder de titel „STOP! Douane!“ worden in de vitrinekast objecten tentoongesteld over de douanegeschiedenis van Vaals. Omdat de Kleng Wach gerestaureerd wordt zijn de tentoonstellingsobjecten tijdelijk in ons depot ondergebracht. Een deel van deze objecten is vanaf eind oktober te zien in de vitrinekast in ons verenigingslokaal.



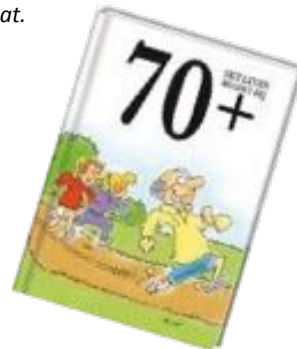
Verenigingsnieuws

Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden

April 2016

1 april	Cinth van Aken 74 jaar
4 april	Heinz Mertens 77 jaar
5 april	Anna Fanchamps-Loozen 72 jaar
7 april	Carl Caubo 89 jaar
24 april	Maria Minker-Klein 80 jaar
26 april	Wiel Dautzenberg 83 jaar
26 april	Jo Franssen 70 jaar
28 april	Willem Speth 71 jaar

Leden die vermelding in deze rubriek niet op prijs stellen gelieven dit tijdig door te geven aan het secretariaat.



Allen van harte gefeliciteerd!

Activiteitenagenda

5 maart Algemene Ledenvergadering/ Jaarvergadering van Hkk Sankt Tolbert Bloemendalstraat 11A Vaals. Aanvang 19:30 uur. Alleen toegang voor leden.

13 maart t/m 17 april Expositie van Gerd Lebjedzinski - ich bin nicht Schuld in de Kopermolen aan het von Clermontplein in Vaals

2 april 43ste Volta Limburg Classic - Er worden twee omlopen verreden van elk 90 kilometer door de Gemeenten: Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Vaals en Voeren (B).

3 april Kelmiser Senioren-bereirats Mundartnachmittag

“Kelemeser Platt” in Kelmis
Aanvang 15:00 uur Patronage Kelmis

20 april Excursie naar Maastricht - Regionaal Historisch Centrum Limburg (rijksarchief) – Schatkamer Sint-Servaas. Begin: 9:00 uur, trefpunt bushalte busstation Maastrichterlaan. Rondleiding door het RHCL met het oudste archiefstuk van Nederland – koffie/thee en vlaai in het RHCL – Rondleiding door de schatkamer van de Sint-Servaasbasiliek met de diverse middeleeuwse pronkstukken. Maximum aantal deelnemers: 20. Eigen bijdrage: 20 Euro

(incl. koffie en vlaai).
Aanmelding tot 6 april, de
aanmelding is tevens een
verplichting tot betaling.
Nederlandstalig.

27 april Koningsdag
Fietsversieroptocht Vijlen -
aanvang 13:30 uur Voor meer
informatie zie ook: <http://www.facebook.com/ocvijlen>.



REAGEREN

De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com.

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.